

o. dr hab. Mieczysław Paczkowski OFM, prof. UMK

Wykaz publikacji:

1. Książki:

1. *Esegesi, teologia e mistica. Il prologo di Giovanni nelle opere di S. Basilio Magno* (SBF Analecta 39), Jerusalem 1995.
2. *Rzeczywistość, symbol i tajemnica. Jerozolima w starożytnej literaturze chrześcijańskiej okresu przedchalcedońskiego* (Biblioteka Ziemi Świętej: seria naukowa), Wrocław 2003.
3. (z D. Witkowską [fot.]), *Ziemia spotkania człowieka z Bogiem* (Biblioteka Przewodnika Katolickiego), Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2006, ill.
4. (z W.J. Sztykiem [red.]), *Święty Paweł Apostoł w ujęciu wybranych Ojców Kościoła* (Szkola Seraficka. Seria Nowa 7), Katowice 2010.
5. (z W.M. Michalczykiem [red.]), *Non cesso gratias agere Deo et hominibus*. Prace ofiarowane Ojcu dr. Anzelmowi Januszowi Szeinke OFM z okazji Złotego Jubileuszu Kapłaństwa i ponad 50-lecia pracy historyczno-pisarskiej, Kraków-Warszawa 2013, ill.

2. Artykuły naukowe:

1. *The Sacrifice of Isaac in Early Patristic Exegesis*, w: Frédéric Manns (wyd.), *The Sacrifice of Isaac in the three Monotheistic Religions. Proceedings of a symposium on the interpretation of the Scripture held in Jerusalem, March 16-17, 1995* (SBF Analecta 41), Jerusalem 1995, s. 101-121.
2. *Esegesi prosopografica di S. Basilio Magno*, *Liber Annuus* 44 (1994), s. 291-330.
3. *Gerusalemme negli scrittori cristiani del II-III secolo*, *Liber Annuus* 45 (1995), s. 165-202.
4. *Gerusalemme in Origene e San Girolamo*, w: G. Bissoli (red.), *Gerusalemme. Realtà sogni speranze*, Jerusalem 1996, s. 106-123.
5. *Tipologia biblica e spirituale nella "Vita di Shenute"*, *Studia Orientalia Christiana - Collectanea* 25 (1992), s. 301-333.
6. *La lettura cristologica dell'Apocalisse nella Chiesa prenicena*, *Liber Annuus* 46 (1996), s. 187-222.
7. *Interpretacja Orygenesza ofiary Izaaka (Rdz 22) w pierwotnym Kościele*, *Quaestiones Selectae* 3 (1996), s. 51-78.
8. *Mc 1,1-3 e l'esegesi comparativa dell'inizio dei Vangeli canonici in Basilio di Cesarea e Ambrogio di Milano*, w: M. Adinolfi - P. Kaswalder (red.), *Entrarono a Cafarnaò. Lettura interdisciplinare di Mc 1*, Jerusalem 1997, s. 169-185.
9. *Mc 1,1-13 nelle "Postillae Perpetuae" di Nicola di Lira*, w: M. Adinolfi - P. Kaswalder (a cura di), *Entrarono a Cafarnaò. Lettura interdisciplinare di Mc 1*, Jerusalem 1997, s. 187-207.

10. *Lo Spirito della profezia nel monachesimo antico*, Liber Annus 47 (1997), s. 171-208.
11. *Duch Święty- "Paraklet" w interpretacji wczesnochrześcijańskiej*, Quaestiones selectae 7 (1998), s. 61-78.
12. *Le sofferenze del Figlio di Dio secondo i Padri della Chiesa*, L'ancora nell'unità di salute 12 (1/1998), s. 16-22.
13. *La sofferenza nel pensiero dei padri della Chiesa*, L'ancora nell'unità di salute 12 (4/1998), s. 491-499.
14. *Wspólnoty religijne*, Ziemia Święta 14 (1998), s. 8-13.
15. *La paternità divina nel pensiero dei Padri della Chiesa*, L'ancora nell'unità di salute 14 (3/1999), s. 242-248.
16. *Interpretacja milenarystyczna idei Jerozolimy (II-III wiek)*, Tarnowskie Studia Teologiczne 19 (2000), s. 55-62.
17. *Il mistero dell'Incarnazione secondo i Padri della Chiesa*, La Terra Santa 9-10 (2000), s. 52-55.
18. *The Centrality of Jerusalem in the Reflections of the Father of the Church*, w: A. Niccacci (wyd.), *Jerusalem House of Prayer for All Peoples in the Three Monotheistic Religions. Proceedings of a symposium held in Jerusalem, February 17-18, 1997* (SBF Analecta 52) Jerusalem 2001, s. 115-134.
19. *Studium Biblicum Franciscanum w Jerozolimie*, Quaestiones Selectae 12 (2001), s. 61-76.
20. *Teologia świadectwa i doświadczenia w "Katechezach" Cyryla Jerozolimskiego*, Quaestiones Selectae 13 (2001), s. 51-73.
21. *Il "seno del Padre" (Gv 1,18) nella patristica precaldonese*, Liber Annus 50 (2000), s. 263-314.
22. *Chrzest w imię Mojżesza, Jana i Jezusa. Typologia chrzcielna według Bazylego Wielkiego*, Quaestiones Selectae 14 (2002), s. 83-106.
23. *Wizja ojcostwa Bożego na podstawie pierwszego wezwania Modlitwy Pańskiej według starożytnych pisarzy chrześcijańskich (III - V wiek)*, Quaestiones Selectae 16 (2003), s. 33-57.
24. „Pątnicze szlaki w Ojczyźnie Chrystusa”, w: F. Szajer (red.), *Skandynawskie Polaków Pielgrzymowanie*, Oslo 2003, 43-68.
25. *Śmierć w relacjach wczesnych źródeł monastycznych (IV-VI wiek)*, w: J. Kolbuszowski (red.), *Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka*, tom VIII, Wrocław 2004, s. 33-42.
26. *Girolamo e la polemica antiapollinarista*, Antonianum 79 (2004), s. 473-504.
27. *Aniołowie w starożytnej literaturze chrześcijańskiej (II-IV wiek)*, w: J. Ługowska – J. Skawiński (red.), *Anioł w literaturze i kulturze*, Wrocław 2004, s. 30-55.
28. *La Vergine Maria nella devozione e nella dottrina delle Chiese Bizantine*, w: G. Lauriola (red.), *Da Cristo a Maria*, Castellana Grotte 2005, s. 139-153.
29. „Prawo wyjdzie z Syjonu i Słowo Pańskie z Jeruzalem”. *Iz 2,3 w egzegezie patrystycznej okresu przedchalcedońskiego*, w: M.S. Wróbel (red.), *Deus meus et*

omnia. Księga pamiątkowa ku czci o. prof. Hugolina Langkammera OFM, Lublin 2005, s. 315-332.

30. *Środki terapii ludzkiej i Boskiej. Stanowisko starochrześcijańskich pisarzy na przykładzie Orygenesy*, w: B. Płonka–Syroka (red.), *Relacje lekarz–pacjent w aspekcie społecznym, historycznym i kulturowym* (Studia z Dziejów Kultury Medycznej 10), Wrocław 2005, s. 55-77.
31. *Gerusalemme – „ombelico del mondo” nella tradizione cristiana antica*, *Liber Annus SBF* 55 (2005), s. 165-202.
32. *Aniołowie w śnie biblijnego patriarchy Jakuba. Rdz 28,12 w interpretacji judaistycznej i starochrześcijańskiej*, w: J. Ługowska (red.), *Anioł w literaturze i kulturze*, tom 2, Wrocław 2005, s. 34-62.
33. „Logos obecny w każdym człowieku”. *Justyn Męczennik o mądrości i sprawiedliwości wśród niechrześcijan*, *Collectanea Theologica* 2 (2006), s. 131-145.
34. *Człowiek staje się aniołem. Henoch i Metatron*, w: J. Ługowska (red.), *Anioł w literaturze i kulturze*, tom 3, Wrocław 2006, s. 39-64.
35. *Chrystologia Hieronima na tle teologii palestyńskiej przelomu IV i V wieku*, *Vox Patrum* 25 (2005) t. 48, s. 159-186.
36. „Wyobcowanie” i „wędrowka” w duchowości starożytnego monastycyzmu, *Teologia i Człowiek* 7-8 (2006), s. 185-207.
37. „Obcy” i „przybysze”. *Od statusu cywilno-prawnego do eklezjologii wyobcowania*, *Vox Patrum* 26 (2006) t. 49, s. 511-529.
38. *Chryścianizacja antycznej wizji śmierci. Przykład Ambrożego z Mediolanu*, w: J. Kolbuszowski (red.), *Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka*, t. XI, Wrocław 2007, s. 289-302.
39. *Dobry Pasterz i jego owce w przepowiadaniu Piotra Chryzologa*, *Quaestiones Selectae* 20 (2006), s. 117-139.
40. *Monastycyzm chrześcijański wobec problematyki starości*, w: B. Bugajska (red.), *Życie w starości*, Szczecin 2007, s. 69-82.
41. *Symbolika eklezjalna Jerozolimy w ujęciu Ambrożego i Augustyna*, *Quaestiones Selectae* 21 (2007), s. 101-123.
42. *Proces kształtowania woli i wyrabiania nawyków według Orygenesy*, *Paedagogia Christiana* 1/19 (2007), s. 9-32.
43. *Obecność chrześcijan wschodniosyryjskich (asyryjskich) na terytorium Ziemi Świętej na przestrzeni wieków*, w: M. Abdalla (red.), *Niemuzułmańskie mniejszości Iraku. Historia – kultura – problemy przetrwania*, Poznań 2008, s. 187-198.
44. *Duch przychodzący i działający. Dz 2,1-3 w egzegezie homiletycznej Jana Chryzostoma*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 1 (2008), s. 229-261.
45. *Kwestia wolnej woli człowieka w polemice antymarcjońskiej Tertuliana*, w: G. Kucza – G. Wita, *Antropologia miejscem spotkania i dialogu międzyreligijnego* (Studia i materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 45), Katowice 2008, s. 128-143.

46. *Analogie i paradygmaty sakramentu chrztu w przepowiadaniu katechetycznym Jana Chryzostoma*, w: B. Częsz (red.), *Myśl teologiczna Jana Chryzostoma*; Teologia Patrystyczna 5 (2008), s. 133-167.
47. *Reguły zachowania w monastycyzmie starochrześcijańskim*, w: K. Łeńska-Bąk- M. Sztandara (red.), *Sztuka życia, zasady dobrego zachowania, etykieta. O zmienności obyczaju w kulturze* (Stromata Anthropologica 4), Opole 2008, s. 47-65.
48. *Poetycka autobiografia starożytnego konwertyty. Komodjan, Carmen apologeticum 1-14*, w: P. Bortkiewicz - S. Mikołajczak - M. Rybka (red.), *Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym). V: Materiały z konferencji. Gniezno, 22-24 września 2008* (Biblioteczka Poznańskich Studiów Polonistycznych Serii Językoznawczej 39), Poznań 2009, s. 377-387.
49. *Pratum spirituale Jana Moschosa a symbolika łąki-pastwiska w źródłach starochrześcijańskich*, w: J. Jurewicz-M. Kapełus (red.), *Symbolika łąki i pastwiska w dawnych wierzeniach*, Warszawa 2009, s. 148-173.
50. *Doświadczenie choroby i troska o chorych w monastycyzmie starochrześcijańskim*, [w:] B. Płonka-Syroka – M. Skrzypek [red. naukowa], *Doświadczenie choroby w perspektywie badań interdyscyplinarnych*, Wrocław 2010, s. 465-493.
51. *Biblia w edukacji i formacji duchowej Antoniego Egipskiego*, [w:] J. Bagrowicz- St. Jankowski (red.), „Wy mnie nazywacie «Nauczycielem» i «Panem» i dobrze mówicie” (*J 13,13*). *Wychowanie w tradycji biblijnej, późnożydowskiej i wczesnochrześcijańskiej*, Toruń 2010, s. 173-214 [pomyłka w imieniu autora – jest „Antoni”, ma być: „Mieczysław”].
52. *Jeruzsálem mint a világ közepé*, Praeconia 4 (2009), s. 3-36 (wyd. 2010; w jęz. węgierskim).
53. Egzegeza „*Corpus Paulinum*” Teodoreta z Cyru, [w:] tenże – W.J. Sztyk (red.), *Święty Paweł Apostoł w ujęciu wybranych Ojców Kościoła*, Szkoła Seraficka. Seria Nowa 7 (2010), s. 118-138.
54. *Działania terapeutyczne jako topos literacki w dziełach Plutarcha i Orygenesesa*, w: K. Łeńska-Bąk – M. Sztandara (red.), *Wokół choroby, medycyny i praktyk leczniczych. Teorie – konteksty – interpretacje* (Stromata Anthropologica 5), Opole 2009, s. 91-111 (wyd. 2010).
55. *Milczenie - cisza w teorii i praktyce starożytnego monastycyzmu chrześcijańskiego*, w: B. Płonka-Syroka – K. Marchel (red.), *Cisza i milczenie. Społeczno-kulturowe mechanizmy kreowania emocji* (Antropologia emocji 1), Wrocław 2010, s. 103-120.
56. „*W imię Boga nieskończenie miłosiernego*”. *Islam i tolerancja wobec niemuzułmanów*, [w:] W. Irek (red.), *Misterium Miłości* (Sympozja i Sesje Naukowe Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu 19) Wrocław 2010, s. 127-145.
57. „*Gnosis*” czy „*paradosis*”? *Tradycja apostołska w ujęciu Klemensa Aleksandryjskiego, Quaestiones Selectae*” 24 (2009), s. 79-95 (wyd. 2010).
58. Egzegeza *Rz 9 i kwestia wolnej woli w ujęciu Orygenesesa*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 3 (2010), s. 115-140.
59. „*Gnosis*” czy „*paradosis*”? *Tradycja apostołska w ujęciu Klemensa Aleksandryjskiego, Quaestiones Selectae*” 24 (2009), s. 79-95 (wyd. 2010).

60. *Egzegeza Rz 9 i kwestia wolnej woli w ujęciu Orygenesesa*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 3 (2010), s. 115-140 (wyd. 2011).
61. *Inkultuacja Ewangelii w środowisko greckie i rzymskie w Kościele pierwszych wieków*, *Quaestiones Selectae* 26 (2010), s. 126-148 (wyd. 2011).
62. “*Coniurare – coniuratio – coniurantes*”. *Zakres znaczeniowy w literaturze starochrześcijańskiej i średniowiecznej*, w: K. Łęska-Bąk – M. Sztandara (red.), *Zmowa, intryga, spisek. O tajnych układach w strukturze codzienności* (*Stromata Anthropologica* 6), Opole 2010, s. 91-111 (wyd. 2011).
63. *Powstanie i początek Kustodii Ziemi Świętej*, *Scriptura Sacra. Studia Biblijne Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego* 13-14 (2009- 2010), s. 71-94 (wyd. 2011).
64. *Typologia proroka Jonasza w interpretacji Cyryla Jerozolimskiego*, *Pietas et Studium. Rocznik Wyższego Seminarium Duchownego Prowincji Matki Bożej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych w Krakowie* 2 (2009), s. 169-189 (wyd. 2011).
65. *Rodzina chrześcijańska w okresie późnego antyku (II-III wiek)*, *Teologia i Człowiek* 16 (2010), s. 67-93 (wyd. 2011).
66. *Jan Paweł II i Kościoły przedchalcedońskie*, *Quaestiones Selectae* 27 (2011), s. 83-110.
67. *Angelologia Filona z Aleksandrii i jej echa w literaturze chrześcijańskiej II i III wieku*, w: Cz. Rychlicki - I. Werbiński (red.), *Veritas cum caritate – intelligentia cum amore. Księga Jubileuszu w XXV rocznicę biskupstwa JE Ks. Bpa d-ra A.W. Suskiego*, Toruń 2011, s. 381-413.
68. *Kustodia Ziemi Świętej dziś*, w: A. Zając (red.), *Krucjata bez krucjat. O franciszkanach na ziemiach islamu*, Kraków 2011, s. 207-255 (wyd. 2012).
69. *Sprawności moralne a odmienność religijna. Przykład franciszkańskich szkół na Bliskim Wschodzie (XVII-XX wiek)*, w: I. Jazukiewicz – E. Kwiatkowska (red. naukowa), *Filozoficzny i teologiczny wymiar sprawności moralnych w wychowaniu* (*Rozprawy i Studia T. [CMXI] 837*), Szczecin 2012, s. 49-85.
70. *An Explanation of the Christological Exegesis of St. Athanasius*, w: F. Drączkowski [et alii], *Ortodoksja, herezja, schizma w Kościele starożytnym*, Lublin 2012, s. 53-68.
71. *Higiena ciała i czystość duchowa w starożytnym monastycyzmie syro-palestyńskim*, w: *Czystość i brud: higiena w starożytności*, red. W. Korpalska, W. Ślusarczyk, Bydgoszcz: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika: Collegium Medicum im Ludwika Rydygiera, 2013, s. 193-210.
72. *Miłość i jej przejawy w relacjach międzyludzkich: perspektywa wczesnochrześcijańska (II-V wiek)*, w: *Miłość jako sprawność moralna w wychowaniu*, red. I. Jazukiewicz, E. Rojewska, Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, 2013, s. 195-235.
73. *Franciszkańska apteka w Jerozolimie (XV-XIX w.)*, w: *Non cesso gratias agere Deo et hominibus: prace ofiarowane ojcu dr. Anzelmowi Januszowi Szteinke OFM z okazji Złotego Jubileuszu Kapłaństwa i ponad 50-lecia pracy historyczno-pisarskiej*, red. W.M. Michalczyk, C. M. Paczkowski, Kraków; Warszawa: Drukarnia Styl, 2013, s. 1013-1031.
74. *Powinności bogatych wobec ubogich: stanowisko Jana Chryzostoma i Leona Wielkiego*, w: *Teologia Patrystyczna*, t. 10: *Ojcowie Kościoła o ubóstwie*, red. B.

Częsz, P. Wygralak, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny, 2013, s. 107-143.

75. *Miłość człowieka do Boga według Tertuliana*, AK (2013) t. 161, z. 2, s. 223-237.
76. *Reinterpretacja postaci Hioba w starożytnym monastycyzmie chrześcijańskim*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 6 (2013) nr 4, s. 179-203.
77. *Interpretacja angelologiczna Rdz 6,1-4 w patrystyce przedniecejskiej*, CT 83 (2013), nr 4, s. 129-155.
78. *Wczesnochrześcijańska symbolika o charakterze ponerologicznym: wybrane przykłady*, *Vox Patrum* 33 (2013), z. 59, s. 39-65.
79. *Metafora soli w Biblii i literaturze wczesnochrześcijańskiej*, *Vox Patrum* 33 (2013), z. 60, s. 221-243.
80. *Dekoracyjne i symboliczne znaczenie kopuły w architekturze sakralnej*, *Ateneum Kapłańskie* 163 (2014) z. 2, s. 232-248.
81. *Wiara w Listach św. Bazylego Wielkiego*, *Vox Patrum* 34 (2014) t. 61, s. 309-325.
82. *Lex peregrinorum: obowiązki, prawa i przywileje na pielgrzymim szlaku*, w: *Camino Polaco: teologia, sztuka, historia, terażniejszość*, red. P. Roszak, W. Rozykowski, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2014, s. 13-41.
83. *Powołanie mnisze według starożytnych źródeł monastycznych*, w: *Teologia patrystyczna*, t. 11: *Interpretacja powołania człowieka w nauce Ojców Kościoła*, red. P. Wygralak, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny, 2014, s. 61-89.
84. *Dekoracyjne i symboliczne znaczenie kopuły w architekturze sakralnej*, AK (2014) t. 163, z. 2, s. 232-248.
85. *Mk 1,1-13 w egzegezie homiletycznej św. Hieronima ze Strydonu*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 7 (2014) nr 2, s. 51-78.
86. *Czujny zwiastun brzasku i zmartwychwstania: kogut w symbolice starochrześcijańskiej*, *Biblica et Patristica Thoruniensia* 7 (2014) nr 4, s. 77-95.
87. *Mesjanizm a milenaryzm chrześcijański w pierwszych wiekach*, *Studia Gdańskie* 34 (2014) s. 15-38.
88. *Amalek and Amalekites in the ancient Christian literature*, *Teologia i Człowiek* 12 (2014) nr 2 (26), s. 137-160.